

Afgebroken muren

In India wordt de rol van de vrouw traditioneel gedefinieerd als echtgenote en moeder; niet als zelfstandig individu. Maar globalisering en modernisering brengen vaak – via televisie en internet – nieuwe sociaal-culturele waarden met zich mee. Demograaf Mirjam Klaassens deed in 2004 onderzoek naar de invloed van hoger onderwijs en werk op de levens van twee verschillende generaties vrouwen in het Zuidwesten van India. 'Niemand zegt meer dat ik mevrouw die en die ben. Dat geeft voldoening, ja.'

De Indiase samenleving wordt nog steeds in sterke mate gekenmerkt door genderongelijkheden. Mannen hebben het veelal voor het zeggen en de vrouw wordt geacht zich als vrome echtgenote en moeder op te stellen. Het huwelijk en de geboorte van

kinderen – zonen in het bijzonder – kunnen de status van een vrouw vergroten en haar sociale relaties veranderen. Op deze manier wordt het aantal kinderen dat een Indiase vrouw krijgt dus flink gestimuleerd. Is dit tegenwoordig nog steeds het geval? Ontlenen Indiase vrouwen nog steeds alleen status en autonomie door te trouwen en kinderen te krijgen, of spelen

opleiding en werk ook een rol? Onderzoek wijst uit dat een getrouwde vrouw met kinderen in het hedendaagse India een groot aanzien heeft. Onderwijs en werk spelen echter – mede onder invloed van globalisering en de daardoor veranderende norm – een steeds grotere rol in het bepalen van status en autonomie van vrouwen in India.

Menstruatie, trouwen en kinderen

Hoe vormen gebeurtenissen als de eerste ongesteldheid, de eerste zwangerschap en de geboorte van kinderen het leven van vrouwen? Traditiegetrouw worden deze gebeurtenissen gevierd door middel van een publieke ceremonie om het belang te benadrukken. De traditionele Indiase gewoonte rondom de eerste ongesteldheid

van een meisje lijkt allereerst sterk te zijn afgenomen. Vrouwen uit de twee opvolgende generaties die zijn geïnterviewd gaven aan dat de er geen ceremonie had plaatsgevonden. De 'transitie' zelf werd echter nog steeds gevierd, maar enkel binnen het gezin. Het volgende citaat van een 45-jarige vrouw verklaart waarom:

'Ik vroeg aan mijn moeder waarom anderen een grote ceremonie hadden, in verlegenheid worden gebracht, zittend voor zo veel mensen. Toen gaf ze me een uitleg. Ze zei dat vroeger, voornamelijk in de dorpen, als je de puberteit bereikte, het hoog tijd is om te trouwen. Hoe te adverteren? Er was geen krant in die dagen. Hoe kun je zeggen: mijn dochter is klaar voor de huwelijksmarkt? Dus dat was publiciteit. Het nieuws wordt mondeling verspreid en zo wordt het duidelijk: in dit huis is een meisje en in dat huis zijn twee meisjes. Dus het was voor publiciteitdoeleinden.'

Trouwen is het begin van een volgend stadium in het leven van een vrouw. Het Indiase huwelijkssysteem bestaat voornamelijk uit twee typen huwelijken: gearrangeerde huwelijken en liefdeshuwelijken. Een summier aantal vrouwen dat is geïnterviewd had een liefdeshuwelijk. Een gearrangeerd huwelijk heeft in India veel meer status

dan een liefdeshuwelijk. Traditioneel zal een bruid na de bruiloft naar de familie van haar echtgenoot verhuizen, die wordt gevormd door de schoonouders, hun zonen, schoondochters en kleinkinderen, oftewel: de *joint family*. Echter, op het moment van de interviews, woonden bijna alle vrouwen in een nucleair gezin, die uit man, vrouw en hun ongetrouwde kinderen bestaat. Dit kan worden verklaard als een gevolg van modernisering, waardoor vrouwen de voorkeur geven aan een onafhankelijk nucleaire familie. Het tegenovergestelde blijkt het geval te zijn. Een groot aantal vrouwen van twee generaties gaven de voorkeur aan een *joint family*. Een 33-jarige vrouw legt uit waarom:

'Ik geef de voorkeur aan een *joint family*, omdat als we daar met z'n allen zijn, er altijd medewerking is. Vooral voor de werkende vrouw; als het laat wordt, dan is er tenminste iemand om voor de kinderen te zorgen, toch? Anders moeten we de hele tijd worstelen.'

Uit de interviews blijkt echter dat het voor de respondenten niet mogelijk was om in een *joint family* te leven, omdat ze naar Dharwad waren verhuisd voor hun universitaire opleiding en hun werk. In de kleine plattelandsdorpen, waar de schoonfamilie voornamelijk woont, zijn er weinig mogelijkheden voor werk. Vaak ontstaat er dan

tijdelijk een nieuw type huishouden: een nucleaire familie met een inwonend familielid. Meestal is dit de moeder, schoonmoeder, schoonzus of nicht, die tijdelijk bij het getrouwde stel woont om ze te helpen met de kinderen als die nog klein zijn. De vrouwen geven verder aan dat hun scholing

« De meerderheid van de vrouwen heeft geen bruidsschat betaald omdat ze zelf een inkomen meebrachten. Het ontbreken van de bruidsschat is een duidelijk teken van modernisering »

hun huwelijksleeftijd deed toenemen. Toch zijn veel van deze vrouwen voor de afronding van hun opleiding getrouwd, omdat ze een erg goed huwelijksaanbod hadden ontvangen. Ze hebben er wel voor gezorgd dat er goede afspraken werden gemaakt over het voortzetten van hun studie voordat ze met de man in zee gingen. Het werk van de vrouw kan de huwelijksonderhandeling flink beïnvloeden. De meerderheid van de vrouwen heeft geen bruidsschat betaald, omdat ze zelf een inkomen meebrachten en dus een financiële bijdrage zou kunnen leveren aan de schoonfamilie. Het ontbreken van de bruidsschat is een duidelijk teken van modernisering.

Al de geïnterviewde vrouwen en hun moeders vierden de eerste zwangerschap met een zelfde soort ceremonie, waarbij een naam en zegeningen aan het pasgeboren kind worden geschonken. Dit impliceert dat het belang van een eerste

zwangerschap en de geboorte van het eerste kind door de tijd niet veel is veranderd. De vrouwen werden gevraagd of ze voorkeur hadden voor een zoon of een dochter. Eerder onderzoek geeft aan dat de geboorte van een zoon veel uitgebreider wordt gevierd dan de geboorte van een dochter. Tegenwoordig verschijnen in de media veel verontrustende artikelen over de geslachtsbepaling voor de geboorte, die in India onder hoogopgeleiden vaak plaats zou vinden. Toch zegt de grote meerderheid van de geïnterviewde vrouwen dat ze geen specifieke geslachtsvoorkeur had. Ze vonden het belangrijk dat hun kind gezond was. Een aantal vrouwen gaf de voorkeur aan een zoon, omdat hij een lid van de familie blijft. Opmerkelijk is dat een even groot aantal liever een dochter heeft. Volgens hen geeft een meisje meer liefde, is zorgzaam en gevoelig, en moeder voor hun broers en zusters, terwijl jongens vaak in problemen komen en slechte gewoontes kunnen krijgen.

Het aantal kinderen waar een vrouw de voorkeur aan geeft, is beïnvloed door haar opleiding en haar werk. Onderwijs zorgt ervoor dat vrouwen op de hoogte zijn van de problematische bevolkingsgroei in India en daarnaast weten ze dat als ze weinig kinderen krijgen dat ze die vervolgens meer mogelijkheden kunnen bieden. Het werk van de vrouwen speelt ook een rol in deze voorkeur, omdat volgens de meeste vrouwen hun werk niet te combineren is met een gezin van meer dan twee kinderen. Een 45-jarige vrouw legt uit waarom zij de voorkeur heeft gegeven aan één kind:

'Ik wilde niet veel kinderen hebben omdat mijn echtgenoot veel weg was en ik alles moest regelen. We hebben beiden besloten dat we maar één kind wilden hebben, zodat we goede dingen kunnen veroorloven en haar op een goede manier kunnen laten opgroeien, waar ze alles kan krijgen. We dachten dat we met twee kinderen niet het beste konden veroorloven. Maar het maakte ons niet uit of het een meisje of een jongen was.'

Status en autonomie

Status draait om de mate van prestige en achting die vrouwen hebben bereikt, terwijl autonomie voor meer zeggenschap zorgt in zaken die hen en hun familie aangaan. De grootste verandering in de toename van de status van vrouwen werd door de meeste vrouwen uit beide generaties ervaren door hun hoge opleiding en hun baan en niet door te trouwen en moeder te worden. Een 33-jarige vrouw vertelt het volgende:

'Ja, ik krijg heel veel status door mijn werk. Ik denk dat ik heel veel voldoening heb door mijn werk en niemand zegt meer dat ik mevrouw die en die ben. Ze kennen nu mijn naam.'

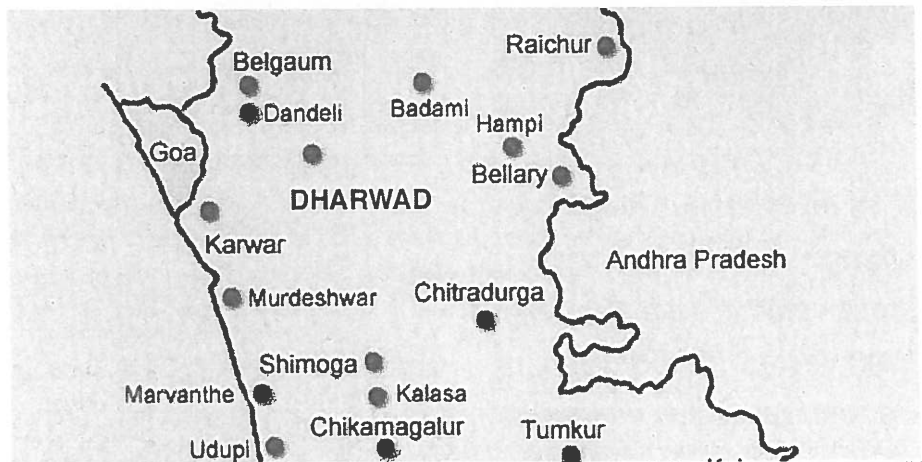
De invloed van werk op de status is een recent fenomeen en kan gezien worden als een gevolg van globalisering en modernisering. Deze statustoename is ook aanwezig in de schoonfamilie, door de bijdrage van de vrouw aan het familie-inkomen. De autonomie van vrouwen kan heel duidelijk worden gerelateerd aan opleidingsniveau en werk. Een 45-jarige vrouw vertelt hoe beide aspecten haar leven hebben gevormd:

'Als ik niet al deze kennis en blootstelling had gehad, zou ik niet zo op de hoogte zijn. Ik zou de wereld helemaal niet kennen. Ik zou me als een kikker in een put voelen. Snap je? Omdat voor de kikker, de put zijn hele wereld is. Mijn kijk en horizon zijn veranderd door educatie en werk. Zeker.'

De vrouwen geven aan dat ze door onderwijs meer kennis en zelfvertrouwen hebben gekregen, onder andere in de interactie met mensen en als ze zich buitenshuis

Het demografisch onderzoek had plaats in de stad Dharwad, gelegen in het noorden van de Indiase deelstaat Karnataka, in het Zuidwesten van India. Het onderzoek is gebaseerd op diepte-interviews, gehouden onder hoogopgeleide, werkende vrouwen die getrouwd zijn en tenminste één kind hebben. Twee leeftijdsgroepen zijn samengesteld om de invloed van generaties te onderzoeken. Voor deze doelgroep is gekozen om de invloed van hoger onderwijs en werk te onderzoeken in verschillende levensfasen.

« Als ik niet al deze kennis had gehad, zou ik niet zo op de hoogte zijn...Ik zou me als een kikker in een put voelen. Snap je? Omdat voor de kikker, de put zijn hele wereld is »

bevinden. Bijna al de geïnterviewde vrouwen hebben thuis zeggenschap. In nucleaire families worden de beslissingen vaak genomen door de man én de vrouw, terwijl in joint families de zeggenschap

van vrouwen minder is. Respondenten van beide leeftijdsgroepen geven aan dat scholing en werk een grote invloed hebben op hun besluitvorming. Het maakt hen minder afhankelijk van anderen en creëert een gelijkwaardige relatie met hun echtgenoot. Een inkomen maakt vrouwen economische onafhankelijkheid, waardoor er meer naar hen geluisterd wordt. Zo kunnen ze hun inkomen naar eigen inzicht besteden. Interessant om te weten is dat haast al deze vrouwen een eigen bankrekening hebben. Ook zijn deze vrouwen erg mobiel, omdat ze dagelijks naar de universiteit en later naar hun werkplek moeten reizen. Al met al kan er gezegd worden dat het de levens van hoogopgeleide werkende vrouwen

zeer verschillen met die van hun moeders. Gebeurtenissen als trouwen en het krijgen van kinderen blijven van belang, maar opleiding en werk krijgen een steeds meer centrale plek in het leven van de Indiase vrouw. Vooral de bewegingsruimte en de zeggenschap van vrouwen zijn door de tijd toegenomen en het aantal kinderen juist afgenomen. De levens van de moeders speelden zich voornamelijk af binnen de vier muren van hun huis, terwijl een toenemend zelfvertrouwen en autonomie deze muren rondom de respondenten heeft afgebroken.

Mirjam Klaassens

